

Informace o činnosti za 4. čtvrtletí roku 2015

podle ustanovení § 24 odst. 1 písm. a) zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů

Obsah:

A	Počty podnětů, šetření.....	2
B	Shrnutí hlavních zjištění z činnosti ochránce	3
C	Činnost ochránce.....	4
C.1	Veřejná správa	4
C.1.1	Nařízení ústavní výchovy bez zjištění širší rodiny (sp. zn. 3111/2014/VOP/HZ) ..	4
C.1.2	Dopravní značení zdůrazňující zákaz parkování (sp. zn. 7509/2014/VOP/MBČ) .	5
C.1.3	Určení jména (sp. zn. 2767/2015/VOP/MV)	5
C.1.4	Povinnost inspektorátu práce provést kontrolu (sp. zn. 7952/2014/VOP/EHŠ)..	6
C.1.5	Náklady řízení o odstranění stavby; doručování (sp. zn. 5403/2014/VOP/MPO)	7
C.2	Dohled nad omezováním osobní svobody a sledování vyhoštění.....	8
C.3	Ochrana před diskriminací.....	9
C.3.1	Nerovné odměňování.....	9
C.3.2	Dokazování diskriminace u soudu (sp. zn. 5798/2013/VOP/ZO).....	9
C.3.3	Žákyně se zdravotním postižením odmítnuta z účasti na škole v přírodě (sp. zn. 105/2013/DIS/EN)	10
D	Legislativní doporučení a zvláštní oprávnění ochránce	10
D.1	Návrh na zrušení částí obecně závazných vyhlášek měst Litvínova a Varnsdorfu (sp. zn. Pl. ÚS 34/15 a sp. zn. Pl. ÚS 35/15)	10
D.2	Žaloba k ochraně veřejného zájmu proti povolení fotovoltaické elektrárny	11
E	Ostatní činnost	11
E.1	Projekt Společně k dobré správě CZ.1.04/5.1.00/81.00007	11

A Počty podnětů, šetření

Ve čtvrtém čtvrtletí roku 2015 mi bylo doručeno celkem **1649** podnětů, což je o **349** méně než ve stejném období loňského roku. Ve věcech, jimiž se podle zákona mohou zabývat, se na mne obrátilo 1053 osob, což je o 140 méně než ve čtvrtém čtvrtletí loňského roku. **Podíl podnětů v působnosti se zvýšil na 64 %** (celoroční průměr byl loni 58 %). Nejvíce podnětů se týkalo sociálního zabezpečení (268 podnětů), početně byla zastoupena i oblast stavebního řízení a územního plánování (111) a dále oblast vězeňství, policie a armády (85 podnětů).

Z celkového počtu doručených podnětů se v **59** případech objevila námitka nerovného zacházení ze strany veřejné správy a soukromých osob. Diskriminace ve smyslu antidiskriminačního zákona se týkala **35** podnětů. V **15** případech jsme také poskytli informace a analýzy týkající se diskriminace mezinárodním subjektům či vnitrostátním orgánům.

Ve čtvrtém čtvrtletí jsme uskutečnili **3** systematické návštěvy zařízení, v nichž se nacházejí nebo mohou nacházet osoby omezené na svobodě. V oblasti sledování zajištění cizinců a výkonu správního vyhoštění jsme provedli monitoring **1728** rozhodnutí.

Počty podnětů ilustruje následující obrázek.

B Shrnutí hlavních zjištění z činnosti ochránce

Nezákonně nařizované – neproplacené – **přesčasové hodiny** jsou problematickým jevem u bezpečnostních složek státu, kterému se v minulosti věnovaly i správní soudy. V souladu s judikaturou Nejvyššího správního soudu zastávám stanovisko, že služba, která se nařizuje nad rámec základní doby služby, musí mít charakter výjimečnosti – tedy ji není možné předvídat. Nelze ji svévolně zneužívat pro řešení nedostatečných personálních kapacit.

Takový případ jsem řešila na základě **stížnosti policisty z Moravskoslezského kraje**, který chtěl proplatit 150 přesčasových hodin, jež mu zaměstnavatel nařídil. Městské ředitelství policie Ostrava a Krajské ředitelství policie Moravskoslezského kraje se dopustily pochybení, když zamítly žádost stěžovatele o proplacení služeb přesčas, aniž by zkoumaly, zda k nařízení přesčasu byly dány zákonné podmínky. Protože ředitel krajského ředitelství nevyhověl mému doporučení, aby podal k ministru vnitra podnět k přezkumu, případ jsem zveřejnila formou sankce a informuji o tom Poslaneckou sněmovnu.

Svěření dítěte do osobní péče má přednost před ústavní výchovou. Pokud je možné, aby dítě mohlo zůstat ve vlastním rodinném prostředí – i v tom širším – pak to orgán sociálně-právní ochrany dětí (dále jen „OSPOD“) musí respektovat. V této souvislosti jsem prošetřovala postup úřadu Moravských Budějovic, kde OSPOD souhlasil s nařízením ústavní péče, aniž by si ověřil, že se o děti mohou starat rodinní příslušníci. Na základě mého upozornění OSPOD Moravských Budějovic odstranil zjištěná pochybení. OSPOD musí sledovat nejlepší zájem dítěte, jak mu to ukládá čl. 3 Úmluvy o právech dítěte.

Rozdíl mezi odměňováním žen a mužů činí v České republice 22 %. Nelze se smířit se situací, kdy jsou lidé za stejnou práci ohodnoceni rozdílně z důvodu svého pohlaví. Doporučila jsem proto Ministerstvu práce a sociálních věcí a Státnímu úřadu inspekce práce, aby ve spolupráci s genderovými experty vytvořili metodiku pro kontrolu rovného odměňování žen a mužů ze strany oblastních inspektorátů práce. V letošním roce by tyto inspektoráty měly zahájit pravidelné kontroly u zaměstnavatelů. Zaměří se na rozdíly v platech mezi ženami a muži na stejných nebo srovnatelných pozicích.

Ústavní soud se zastal muže, který namítal diskriminaci z důvodu pohlaví při výpovědi ze zaměstnání. Muž pracoval jako vychovatel v dětském domově. **Ústavní soud přitom využil stanovisko veřejného ochránce práv**, který se tímto případem zabýval a poukázal na chybný postup inspektorátu práce. Ten podmínky na pracovišti kontroloval pouze z formálního hlediska a diskriminaci nezjistil. Ústavní soud tak přiměl soudy a inspektoráty práce k zodpovědnějšímu přístupu k diskriminačním případům.

V roce 2016 se budu soustředit **na návštěvy zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc**. Z toho důvodu jsem v závěru roku 2015 oslovila a vybrala psychology, psychoterapeuty a sociální pracovníky, se kterými budu na těchto návštěvách dlouhodobě spolupracovat.

C Činnost ochránce

C.1 Veřejná správa

V oblasti veřejné správy jsme se **ve čtvrtém čtvrtletí roku 2015** s mým zástupcem zabývali například následujícími případy.

C.1.1 Nařízení ústavní výchovy bez zjištění širší rodiny (sp. zn. 3111/2014/VOP/HZ)

Matka dvou dětí se na mne obrátila s žádostí o prošetření postupu Městského úřadu Moravské Budějovice, orgánu sociálně-právní ochrany dětí (dále jen „OSPOD“), který vykonával kolizní opatrovnictví dětí. Děti se nacházely v dětském domově. Stěžovatelka mj. vytýkala OSPOD, že souhlasil s nařízením ústavní výchovy.

Ochránkyně shledala závažná pochybení při výkonu kolizního opatrovnictví. OSPOD nepostupoval v souladu s právními předpisy, neboť souhlasil s nařízením ústavní výchovy (návrh podal dřívější OSPOD ve Znojmě), aniž si ověřil možnosti rodinných příslušníků převzít péči o děti, a ani neinformoval soud o sestřích matky, které by se o děti mohly postarat. Kontakty na rodinné příslušníky OSPOD sdělila matka, byly součástí spisové dokumentace, avšak sociální pracovnice tyto údaje neznala, což se projevilo nejen při soudním jednání a v nekvalitně zpracovaných individuálních plánech ochrany dětí, ale i při následném místním šetření.

Přednost péče vlastního (i širšího) rodinného prostředí před ústavní výchovou je základní princip, kterým se OSPOD musí řídit. Vyplývá to mimo jiné z občanského zákoníku¹, podle nějž má svěřením dítěte do osobní péče přednost před péčí o dítě v ústavní výchově. Soud v řízení o ústavní výchově vždy zvažuje, zda není na místě dát přednost svěřením dítěte do péče fyzické osoby. Nelze připustit, aby se vůči dětem předčasně uplatnil nejkrajnější možný způsob náhradní výchovy, tj. výchova v ústavním zařízení, jen proto, že rodič nespolupracuje s OSPOD podle jeho představ a že neřeší svoji nepříznivou situaci. Nařízení ústavní výchovy není nástrojem k aktivizaci rodiče, aby začal řešit svoji situaci. OSPOD má mít na zřeteli nejlepší zájem dítěte, tak jak mu to ukládá čl. 3 Úmluvy o právech dítěte².

Po místním šetření začal OSPOD mapovat rodinnou síť dětí, obrátil se také na Úřad pro mezinárodně-právní ochranu dětí v Brně (matka je Slovenka), kterému sdělil jména sester matky, se žádostí o pomoc a opakovaně s ním řešil poměry rodiny na Slovensku. OSPOD se zaměřil na možnost svěřením dětí do pěstounské péče, případ konzultoval s metodičkou krajského úřadu, které předložil závěry z místního šetření. OSPOD také svolal případovou konferenci, která se týkala pěstounské péče příbuzných. Svůj nový náhled na situaci dětí promítl do variantních individuálních plánů ochrany dětí. Případu se věnuje jiná sociální pracovnice, neboť původní sociální pracovníci nebyla prodloužena pracovní smlouva.

¹ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (§ 953 odst. 2).

² Sdělení Federálního ministerstva zahraničních věcí č. 104/1991 Sb.

Jelikož OSPOD po upozornění v průběhu mého šetření odstranil zjištěná pochybení, případ jsem uzavřela.

C.1.2 Dopravní značení zdůrazňující zákaz parkování (sp. zn. 7509/2014/VOP/MBČ)

Můj zástupce řešil stížnost na postup úřadu, který opakovaně odmítal stanovit dopravní značení – žlutou klikatou čáru – na místo, kde na parkoviště ústí chodník vedoucí od domu stěžovatelky. Stěžovatelka uvedla, že se stará o maminku odkázanou na invalidní vozík a nemůže se s ní dostat k autu, protože auta často parkují i na místě, kde je to zákonem zakázáno, tj. v místě vyústění chodníku. Úřad však odmítl realizovat vodorovné dopravní značení s tím, že zákaz zde parkovat vyplývá přímo ze zákona, značení by bylo nadbytečné a řešením je volat policii.

Ve zprávě o šetření zástupce potvrdil názor úřadu, že zákaz vyplývá ze zákona, ovšem současně doplnil, že v okolních ulicích žlutá klikatá čára před chodníky namalovaná je a navíc v podmínkách hustě obydleného sídliště, kde je velký tlak na parkovací místa a řidiči parkují, kde se dá, je vodorovné dopravní značení vhodným doplňkem zákonné úpravy. Stěžovatelka má navíc k umístění značení vážný důvod (péče o osobu na invalidním vozíku). Úřad by měl přijmout takové opatření, aby osobě se zdravotním postižením pomohl odstranit či zmírnit dopady jejího postižení do praktického života.

Šetřený úřad vyhověl žádosti mého zástupce o znovuzvážení celé věci a poté před domem stěžovatelky realizoval zmíněné značení.

C.1.3 Určení jména (sp. zn. 2767/2015/VOP/MV)

Stěžovateli, státnímu občanu České republiky, a jeho manželce, státní občance USA, se narodil ve Vrchlabí syn, kterému podle souhlasného prohlášení určili jméno Thymian. Matriční úřad vydal rodný list, na němž v rubrice „Jméno, popř. jména dítěte“ uvedl „nezjištěno“. Matriční úřad obdržel žádost rodičů, aby do knihy narození zapsal jméno Thymian. Matriční úřad rodiče vyzval k předložení dokladu vydaného znalcem a řízení usnesením přerušil. Rodiče odmítli znalecký posudek předložit a žádost doplnili o výtah z veřejně dostupných webových stránek, z nichž je zřejmé, že nositelé jména Thymian se vyskytují v USA, Nizozemí či Německu. Matriční úřad řízení kvůli neodstranění vad žádosti zastavil. Krajský úřad odvolání rodičů zamítl. Matriční úřad poté zaslal oznámení okresnímu soudu, který však měl za to, že nejde o věc, kterou by mu příslušelo podle zákona o rodině rozhodnout. Stěžovatel podal proti rozhodnutí krajského úřadu správní žalobu, kterou krajský soud zamítl. Nejvyšší správní soud rozhodl o kasační stížnosti žalobce tak, že věc vrátil k dalšímu projednání. Podle Nejvyššího správního soudu matriční úřad pochybil, když bez dalšího žádal předložení znaleckého posudku. Podle Nejvyššího správního soudu by matriční úřad měl pokračovat v dokazování prostřednictvím výpisů z veřejně dostupných zahraničních databází jmen. Matriční úřad v rozporu s právním názorem vysloveným v rozsudku vyzval stěžovatele opět k předložení znaleckého posudku. V této fázi se na mne stěžovatel obrátil.

Ve zprávě o šetření jsem považovala za pochybení vydání výzvy, v níž matriční úřad zřetelně deklaroval, že se nemíní řídit právním názorem Nejvyššího správního soudu. Matriční úřad tak porušil § 78 odst. 5 soudního řádu správního, dle něhož je správní orgán vázán právním názorem, který vyslovil soud ve zrušujícím rozsudku. Ve zprávě jsem se věnovala i aspektům případu, které zůstaly dosud stranou pozornosti, a to procesní

otázce, kterým okamžikem je zahájeno správní řízení a rovněž vztahem mezi § 62 odst. 1 a § 18 odst. 4 písm. c) zákona o matrikách. Upozornila jsem rovněž na to, že je v zájmu dítěte a jeho rodičů, aby matriční úřad přidělil novorozenci rodné číslo, zapsal narození do matriky, vydal rodný list s rodným číslem a zapsal dítě do informačního systému evidence obyvatel co nejdříve.

Vzhledem k tomu, že matriční úřad získal v mezidobí knihu „Historisches Deutsches Vornamenbuch“, v níž je jméno „Thymian“ uvedeno a vydal dodatečně rodný list se jménem Thymian, čímž zjednal nápravu, případ jsem uzavřela.

C.1.4 Povinnost inspektorátu práce provést kontrolu (sp. zn. 7952/2014/VOP/EHŠ)

Obrátil se na mne stěžovatel se stížností na postup oblastního inspektorátu práce. Uvedl, že jeho zaměstnavatel vydal pracovní řád obsahující ustanovení o povinné mlčenlivosti zaměstnanců o věcech, se kterými se seznámí při výkonu práce, přičemž porušení této mlčenlivosti bude podle pracovního řádu považováno za závažné porušení pracovní kázně. Stěžovatel měl za to, že toto ustanovení pracovního řádu je v rozporu se zákoníkem práce, proto podal podnět oblastnímu inspektorátu práce za účelem zjednání nápravy. Oblastní inspektorát práce stěžovateli sdělil, že k takovému ustanovení vnitřního předpisu se podle zákoníku práce nepřihlíží a z tohoto důvodu nepovažuje oblastní inspektorát práce za důvodné provést kontrolu u zaměstnavatele.

Ochránkyně, vědoma si skutečnosti, že na provedení kontroly oblastním inspektorátem práce neexistuje právní nárok, ve věci zahájila šetření. Nejprve se zaměřila na otázku, zda povinnost mlčenlivosti v případě stěžovatele vyplývá ze zákona. To je dále stěžejní pro závěr, zda je zaměstnavatel oprávněn uvedenou povinností zakotvit ve vnitřním předpisu (pracovním řádu). Zákoník práce hovoří o povinné mlčenlivosti zaměstnanců institucí ve veřejné sféře. Pro zaměstnance v soukromé sféře (což je i stěžovatel) tato povinnost mlčenlivosti přímo stanovená není. Povinnost mlčenlivosti v případě stěžovatele nevyplývá ze zákoníku práce, není tedy stanovena jako zákonná povinnost. V takovém případě by mohla být sjednána buď v pracovní smlouvě, případně v jiné smlouvě. V případě stěžovatele (ani ostatních zaměstnanců) však nenastala ani tato situace.

Podle zákoníku práce nesmí vnitřní předpis ukládat povinnosti zaměstnancům nad rámec jejich zákonných, případně smluvně převzatých povinností. Zaměstnavatel stěžovatele tedy nebyl oprávněn uložit stěžovateli (ani ostatním zaměstnancům) povinnost mlčenlivosti prostřednictvím vnitřního předpisu. Pokud se zaměstnavatel od tohoto zákazu odchýlí, nepřihlíží se k tomu.

Přestože se podle zákoníku práce k uvedenému části pracovního řádu nepřihlíží, je nepochybné, že takový vnitřní předpis neměl důsledky pouze na stěžovatele, který podal podnět, ale na všechny zaměstnance. I takový vnitřní předpis je totiž způsobilý u právně neinformovaných zaměstnanců vyvolat účinky a omezit jejich svobodu nad zákonem dovolenou mez. Dle mého názoru měl proto oblastní inspektorát práce z důvodu potřeby ochrany veřejného zájmu provést kontrolu u zaměstnavatele, čímž by naplnil své zákonné poslání a současně kultivoval pracovní prostředí u zaměstnavatele. Z výše uvedených důvodů jsem v neprovedení kontroly, resp. v nezařazení do plánu kontrol shledala pochybení oblastního inspektorátu práce.

V návaznosti na mou zprávu o šetření, kterou jsem ve věci vydala mi vedoucí inspektor sdělil, že shledal mé závěry oprávněnými a rozhodl o zařazení podnětu stěžovatele do plánu kontrol a o provedení kontroly zaměstnavatele stěžovatele. Uvedená opatření jsem shledala dostatečnými, proto jsem šetření ukončila.

C.1.5 Náklady řízení o odstranění stavby; doručování (sp. zn. 5403/2014/VOP/MPO)

Ve věci uložení povinnosti stěžovateli uhradit náklady řízení o odstranění stavby, a ve věci doručení tohoto rozhodnutí prostřednictvím poskytovatele poštovních služeb (ačkoli stěžovatel měl zřízenou datovou schránku) se můj zástupcem zabýval postupem Magistrátu města Brna (dále „Magistrát“) a Úřadu městské části Brno-sever (dále „stavební úřad“). Důvodem, proč rozhodnutí bylo doručováno „tradiční“ cestou byla skutečnost, že k rozhodnutí byla přiložena složenko, kterou nebylo možné do datové schránky zaslat.

Můj zástupce dospěl k závěru, že v šetřeném případě nepostupoval stavební úřad nesprávně, když stěžovateli úhradu nákladů řízení o odstranění stavby uložil rozhodnutím. S ohledem na skutečnost, že si stěžovatel (stavebník) požádal o dodatečné povolení změny stavby, se jevílo, že k porušení právní povinnosti podle stavebního zákona došlo, neboť o dodatečné povolení stavebník žádá v případě, že chce uvést nepovolenou stavbu do souladu s právními předpisy. V návaznosti na to bylo možné usuzovat, že v době provádění změny stavby stavebník nedisponoval příslušným opatřením podle stavebního zákona. Porušením právní povinnosti podle stavebního zákona pak bylo vyvoláno zahájení řízení o odstranění stavby. Ve vazbě na tuto skutečnost bylo možné (podle správního řádu) uložit osobě, vůči níž bylo zahájeno řízení o odstranění stavby, úhradu nákladů řízení paušální částkou.

Můj zástupce se neztotožnil s argumentem Magistrátu, že předmětné rozhodnutí muselo být doručováno prostřednictvím poskytovatele poštovních služeb, neboť povaha dokumentu (složenko), který byl k rozhodnutí přiložen, to vylučovala. Složenka, jež byla přílohou předmětného rozhodnutí, není podle správního řádu náležitostí rozhodnutí. V případech, kdy je účastníkovi řízení doručováno poštou, lze přiložení složenko vnímat jako vstřícný krok úřadu vůči účastníkovi (pokud by chtěl platit složenkou, již ji má částečně předvyplněnou). Avšak v případech, kdy by rozhodnutí mělo být doručováno do datové schránky a vlivem přiložení složenko by bylo doručení touto cestou znemožněno, lze vnímat postup správního orgánu jako přitěžující adresátovi. Takový postup považoval můj zástupce za nesprávný a v rozporu se zásadami správního práva. Přiložení složenko nemůže být důvodem pro omezování právního postavení fyzické nepodnikající osoby, která má zřízenou datovou schránku a oprávněně očekává, že rozhodnutí správních orgánů jí budou do datové schránky doručována. Správní orgán nemůže bez zákonné úpravy přiložením poštovní poukázky (složenko) fakticky přímo rozhodovat, resp. předurčovat způsob úhrady uložené finanční částky, pouze musí v souladu s principy dobré správy sdělit, jakou formou (např. v hotovosti, převodem, poštovní poukázkou) a za jakých podmínek lze platbu provést.

Po vydání závěrečného stanoviska odbor územního a stavebního řízení Magistrátu města Brna seznámil na poradě vedoucí podřízených stavebních úřadů s právním názorem, že přiložení poštovní poukázky nemůže být důvodem pro omezování doručování rozhodnutí či jiných písemností správního orgánu do zpřístupněných datových schránek osob. Toto opatření považoval můj zástupce za dostatečné a šetření ukončil.

C.2 Dohled nad omezováním osobní svobody a sledování vyhoštění

V rámci prevence špatného zacházení a dohledu nad omezováním osobní svobody vykonali pověřeni zaměstnanci Kanceláře veřejného ochránce práv ve čtvrtém čtvrtletí roku 2015 celkem **3 systematické návštěvy**. Jednalo se o návštěvu léčebny dlouhodobě nemocných, konkrétně Podkrušnohorské nemocnice následné péče v Litvínově, policejní cely ve Frýdku-Místku a Zařízení pro zajištění cizinců v Bělé-Jezové. Ve stejném období neproběhlo žádné sledování vyhoštění.

O zjištěních z návštěvy Zařízení pro zajištění cizinců v Bělé-Jezové jsem s ohledem na jejich naléhavost a aktuálnost pojednala ve zprávě pro Poslaneckou sněmovnu za třetí čtvrtletí roku 2015 (bod C.2.1). Předmětná zpráva obsahovala i informaci o sankčním postupu v této věci ve smyslu § 20 odst. 2 písm. a) a b) zákona o veřejném ochránci práv, tedy informování ministra vnitra a veřejnosti. Dne 20. října 2015 jsem se osobně setkala s ministrem vnitra, který mi sdělil, že přijímá opatření, díky kterým se podmínky v Zařízení pro zajištění cizinců Bělá-Jezová postupně zlepšují, zejména ve vztahu k umístěným dětem (navýšení počtu sociálních pracovníků, zajištění tlumočnicků, herní prvky pro děti apod.). Další setkání s ministrem vnitra proběhlo dne 12. listopadu 2015, na kterém mne ministr informoval o dalších opatřeních přijatých v souvislosti s plněním mých doporučení.

Konferenci **Výzvy prevence špatného zacházení** konané dne 30. listopadu 2015 na akademické půdě a ve spolupráci s Právnickou fakultou Univerzity Palackého v Olomouci jsem zahájila program spojený s **desátým výročím národního preventivního mechanismu**. Dalším počinem souvisejícím s výročím byla tisková konference dne 8. prosince 2015, na které jsem shrnula deset let činnosti národního preventivního mechanismu a jeho význam v boji proti špatnému zacházení s osobami omezenými na osobní svobodě. Tématu desetiletého výročí se budu více věnovat v další čtvrtletní zprávě pro Poslaneckou sněmovnu.

Dne 9. prosince 2015 jsem uspořádala kulatý stůl se zástupci navštívených léčeben dlouhodobě nemocných nad stěžejními tematickými okruhy vyplývajícími ze zpráv z návštěv tohoto druhu zařízení. Přítomni byli rovněž expertní zdravotní spolupracovníci, kteří se podíleli na návštěvách zařízení a tvorbě zpráv z návštěv. Zprávy z návštěv léčeben dlouhodobě nemocných, stejně jako výstupy z kulatého stolu s představiteli těchto zařízení, v průběhu roku 2016 zobecním. Ve formě souhrnné zprávy z návštěvy léčebny nemocných upozorním na individuální i systémové nedostatky péče v tomto typu zařízení.

V průběhu posledního čtvrtletí roku 2015 jsem pokročila v přípravě **souhrnné zprávy z věznic**, která rovněž upozorňuje na individuální i systémové nedostatky českého vězeňství. Tuto souhrnnou zprávu hodlám zveřejnit v průběhu prvního čtvrtletí roku 2016.

Zároveň jsem pokračovala v přípravě návštěv **zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc**, na které se hodlám v rámci systematických návštěv soustředit v roce 2016. Z expertů (psychologové, psychoterapeutové, etopedové a sociální pracovníci), kteří zareagovali na otevřenou výzvu ke spolupráci při návštěvách těchto zařízení, jsem vybrala několik z nich, s nimiž hodlám dlouhodobě spolupracovat.

Pracovníci oddělení ochrany osob omezených na svobodě využili k prohloubení kompetencí při monitoringu zacházení s osobami omezenými na svobodě zahraniční služební cesty. Navštívili národní preventivní mechanismy v Gruzii a Maďarsku, kde čerpali cenné zkušenosti z oblasti výkonu dohledové činnosti. Jeden z pracovníků oddělení dohledu se rovněž účastnil pracovního setkání v Madridu, jehož tématem byl monitoring nuceného navrácení cizinců.

Pokračovalo proškolení policistů v otázkách prevence špatného zacházení při umístění v policejní cele, které zajišťují pracovníci oddělení ochrany osob omezených na svobodě na základě dohody s Policejním prezidiem (České Budějovice a Ostrava).

C.3 Ochrana před diskriminací

C.3.1 Nerovné odměňování

Není podle mě správné, pokud jsou lidé za stejnou práci či práci stejné hodnoty odměňováni různě, ať už kvůli pohlaví, zdravotnímu postižení nebo pobírání starobního důchodu. Nerovné odměňování je nedůstojné a stát by měl činit více, aby tomu zabránil.

Doporučila jsem proto Ministerstvu práce a sociálních věcí a Státnímu úřadu inspekce práce, aby ve spolupráci s genderovými experty vytvořili metodiku pro kontrolu rovného odměňování žen a mužů ze strany oblastních inspektorátů práce. V roce 2016 by tak inspektoráty měly zahájit pravidelné kontroly u zaměstnavatelů zaměřené právě na platové rozdíly mezi zaměstnanci a zaměstnankyněmi na stejné či srovnatelné pozici. **Rozdíl mezi odměňováním žen a mužů (tzv. gender pay gap) činí v České republice v současnosti 22%.** Ministryně mému doporučení vyhověla a v současné době probíhají přípravné práce na vytvoření metodického materiálu pro inspektoráty práce.

S generálním inspektorem Státního úřadu inspekce práce jsem také osobně projednala několik případů nerovného odměňování osob se zdravotním postižením. Generální inspektor přislíbil, že se inspektoráty práce zaměří i na tuto specifickou problematiku, s níž se na mě často lidé obracují.

V neposlední řadě jsem přijala partnerství v projektu „Pozor na rozdíly v odměňování žen a mužů!“, v rámci něhož zaměstnankyně Kanceláře veřejného ochránce práv diskutují s veřejností, studenty středních škol i sociálními partnery ve všech krajích. Osvětové setkání proběhlo již v Praze, Brně, Olomouci a Jihlavě. Projekt uskutečňuje Genderové informační centrum Nora, o.p.s. a bude pokračovat do června 2016.

C.3.2 Dokazování diskriminace u soudu (sp. zn. 5798/2013/VOP/ZO)

Ústavní soud ČR využil právní názor veřejného ochránce práv v případě muže, který namítal diskriminaci z důvodu pohlaví při výpovědi ze zaměstnání (nález sp. zn. III ÚS 880/15 ze dne 8. 10. 2015). Muž pracoval na pozici vychovatele v dětském domově. Soud poukázal na skutečnost, že ochránce v minulosti kritizoval postup inspektorátu práce, který tutéž věc sice prošetřoval, ale diskriminaci na pracovišti nezjistil. Ochránce před dvěma lety dospěl k závěru, že kontrola inspektorátu byla čistě formální. Soudy nižších stupňů se tak nemohly opírat o výsledek inspekce a musely přistoupit k dalšímu dokazování. Pokud tak neučinily, porušily právo žalobce na spravedlivý proces.

Jsem velice ráda, že Ústavní soud ČR vzal v potaz závěry ochránce a přiměl soudy i inspektoráty práce k zodpovědnějšímu přístupu k diskriminačním případům.

C.3.3 Žákyně se zdravotním postižením odmítnuta z účasti na škole v přírodě (sp. zn. 105/2013/DIS/EN)

Zastala jsem se žákyně, kterou škola nevzala na školu v přírodě. Na akci nechtěla jet asistentka pedagoga, která v průběhu vyučování zajišťovala pravidelné odsávání hlenů z dýchacích cest pomocí endotracheální kanyly. Škola jinou asistenci žákyni nezajistila.

Zákaz diskriminace v přístupu a poskytování vzdělání podle antidiskriminačního zákona a školských předpisů se vztahuje i na školu v přírodě. Škola má povinnost vytvořit podmínky, aby žák se zdravotním postižením mohl školu v přírodě absolvovat, pokud to pro ni neznamena nepříměřené zatížení (§ 3 odst. 2 ve spojení s § 3 antidiskriminačního zákona). Přiměřené opatření může spočívat např. v proškolení dalšího pedagogického pracovníka (vedle asistenta pedagoga), vyslaného na mimoškolní akci, k povinnostem, které během běžné výuky zajišťuje výhradně asistent pedagoga (v tomto případě šlo o tzv. sebeobsahu).

Při posuzování celého případu jsem zjistila, že škola jinak přistupovala k přizpůsobení podmínek vzdělávání dívky aktivně a snažila se hledat různá řešení, přestože ta nebyla vždy v souladu s představou matky žákyně. Proto jsem doporučila, aby matka toto ojedinělé pochybení školy řešila mimosoudně (mediací).

D Legislativní doporučení a zvláštní oprávnění ochránce

D.1 Návrh na zrušení částí obecně závazných vyhlášek měst Litvínova a Varnsdorfu (sp. zn. Pl. ÚS 34/15 a sp. zn. Pl. ÚS 35/15)

V dané záležitosti jsem původně šetřila postup, jakým Ministerstvo vnitra dohlíželo na soulad vyhlášek měst Varnsdorf a Litvínov se zákonem a ústavou. Vyhlášky města Varnsdorf a Litvínov zakazují konzumaci alkoholu na některých prostranstvích, vynášení vlastních předmětů k sezení, grilování apod. na některých prostranstvích a v celém městě zakazují sezení na obrubnicích, zídkách a dalších stavebních prvcích, které k sezení nejsou určeny.

Zákaz konzumace alkoholu na některých veřejných prostranstvích je podle mne v souladu se zákonem. Vynášení vlastních předmětů k sezení a rekreaci na některé veřejné prostranství je zpravidla také v souladu se zákonem.

Za zcela zásadní však považuji fakt, že podezření na nezákonnost vyhlášky nezbudil u ministerstva **plošný** zákaz sezení na předmětech k tomu neurčených na všech veřejných prostranstvích v celém městě. Kdokoli, kdo si tedy sedne například se zmrzlinou na obrubník či zídku, na zábradlí před školou apod., se dopouští přestupku (porušení vyhlášky). Takovou regulaci považuji za absurdní. Sezení na čemkoli jiném než na lavičce není činnost sama o sobě škodlivá. Je nepřiměřené bojovat proti vandalismu tím, že se všem lidem zakáže činnost, která k vandalismu vést nemusí. Například **maminka hlídající své dítě na písku, u kterého není lavička, tak bude muset celou dobu stát.**

Jelikož se mi nepodařilo dosáhnout nápravy prostřednictvím Ministerstva vnitra ani komunikací s uvedenými městy, využila jsem svého zvláštního oprávnění a obrátila se s návrhem na zrušení příslušných ustanovení předmětných obecně závazných vyhlášek na Ústavní soud.

D.2 Žaloba k ochraně veřejného zájmu proti povolení fotovoltaické elektrárny

Veřejný ochránce práv v roce 2012 napadl pravomocná správní rozhodnutí, jimiž Městský úřad Duchcov povolil výstavbu fotovoltaické elektrárny v katastrálním území Moldava v Krušných Horách a následně stavbu zkolaudoval.

Ochránce zjistil řadu nedostatků ve správním řízení, neboť **nebyl předem vyhodnocen vliv této průmyslové stavby na životní prostředí**. Došlo dále k **zásadnímu porušení stavebního zákona**, neboť stavba byla povolena a realizována ve volné krajině v nezastavěném území, a tedy v rozporu s jedním ze základních cílů stavebně-právní regulace, jímž je ochrana nezastavěného území. Viz též souhrnné zprávy o činnosti veřejného ochránce práv za rok 2012 (str. 34), 2013 (str. 29) a 2014 (str. 20).

Dne 8. října 2014 **Krajský soud v Ústí nad Labem napadená rozhodnutí** Městského úřadu Duchcov pro **nezákonnost a vady řízení zrušil** a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Rozhodnutí soudu poté žalovaný napadl kasační stížností u Nejvyššího správního soudu, který dne 18. června 2015 rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem zrušil a věc tomuto soudu vrátil k dalšímu řízení.

Dne 16. prosince 2015 **Krajský soud v Ústí nad Labem opět vyhověl žalobě veřejného ochránce práv a i napodruhé zrušil rozhodnutí**, kterým byla ve sloučeném územním a stavebním řízení povolena stavba fotovoltaické elektrárny.

Soud se rovněž podrobně zabýval **otázkou aktivní žalobní legitimace ochránce**, tj. zda byl prokázán závažný veřejný zájem, který opravňoval veřejného ochránce práv k podání žaloby. Soud konstatoval, že **takový závažný veřejný zájem existoval**, o čemž svědčí například i stanoviska České inspekce životního prostředí, která rovněž potvrdila existenci závažného veřejného zájmu (zásah do životního prostředí, ochrana krajiny).

E Ostatní činnost

E.1 Projekt Společně k dobré správě CZ.1.04/5.1.00/81.00007

Od 1. ledna 2014 realizuje Kancelář veřejného ochránce práv projekt Společně k dobré správě (reg. číslo CZ.1.04/5.1.00/81.00007). Projekt je financován z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost a státního rozpočtu České republiky.

Hlavním cílem projektu je identifikace příležitostí ke zvýšení efektivnosti činnosti Kanceláře veřejného ochránce práv (dále jen „KVOP“) s využitím mezinárodní spolupráce.

Klíčové aktivity projektu jsou zaměřeny na výměnu a srovnání zkušeností a příkladů dobré praxe se zahraničními partnery, vzdělávání odborných pracovníků KVOP,

organizaci vzdělávacích seminářů, kulatých stolů a konferencí pro cílové skupiny, realizaci stáží a praxí pro studenty a informační osvětu veřejnosti o působnosti veřejného ochránce práv.

Cílovými skupinami projektu jsou:

- územní samosprávné celky a úřady samosprávných celků, jejich orgány a jimi zřízené nebo založené organizace a jejich zaměstnanci
- orgány státní správy a jimi zřízené organizace
- zaměstnavatelé
- nestátní neziskové organizace
- studenti

Partnery projektu jsou Kancelária verejného ochrancu práv (Slovensko) a Alapvető Jogok Biztosának Hivatala - The Office of the Commissioner for Fundamental Rights (Maďarsko).

Během **čtvrtého** čtvrtletí roku 2015 proběhly v rámci projektu zejména tyto aktivity:

1) 3 individuální mezinárodní návštěvy s partnery a spolupracujícími organizacemi

- 1 dvoudenní návštěva ve Španělsku (Oficina del Defensor del Pueblo)
- Témata individuální návštěvy - výměna zkušeností a sdílení dobré praxe v následujících oblastech:
 - srovnání metod práce českého a španělského NPM
 - srovnání metod práce v oblasti vztahů s veřejností
 - profesní vzdělávání zaměstnanců
 - srovnání metod práce oddělení rovného zacházení
 - inkluzivní vzdělávání
- dvoudenní návštěva v Gruzii (Office of Public Defender of Georgia)
- Témata individuální návštěvy - výměna zkušeností a sdílení dobré praxe v následujících oblastech:
 - srovnání metod práce českého a gruzínského NPM
 - profesní vzdělávání zaměstnanců
 - vztahy s veřejností – komunikace se specifickými cílovými skupinami
- dvoudenní návštěva v Maďarsku (Office of the Commissioner for Fundamental Rights of Hungary)
- Témata individuální návštěvy - výměna zkušeností a sdílení dobré praxe v následujících oblastech:
 - srovnání dobré a špatné praxe v oblasti zapojování externích expertů do OPCAT návštěv
 - vztahy s veřejností a profesní vzdělávání zaměstnanců

2) 8 seminářů pro veřejnou správu a neziskové organizace ve Zlíně, Olomouci, Ústí nad Labem, Liberci, Českých Budějovicích, Brně a Jihlavě

Témata: místní poplatky; pomoc v hmotné nouzi a dávky na bydlení; sociálně-právní ochrana dětí v praxi VOP; veřejné cesty; dávky pro osoby se zdravotním postižením.

Celkový počet účastníků: 194.

3) 7 kulatých stolů pro veřejnou správu, neziskové organizace a zaměstnavatele v Brně

Témata: právní aspekty činnosti zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc; vybrané aspekty činnosti zdravotních pojišťoven; poskytování informací o platech a odměnách; vybrané problémy exekučního a insolvenčního řízení; diskriminace v oblasti pracovního práva; vybrané aspekty správního trestání orgány inspekce práce v praxi VOP.

Celkový počet účastníků: 144.

4) 3 semináře pro studenty vyšších odborných škol v Brně a Praze

Téma: veřejný ochránce práv a možnosti jeho působení.

Celkový počet studentů: 87.

5) 2 informačně osvětová setkání „Zajímáte nás“ v knihovnách v rámci návštěv veřejné ochránkyně práv v jednotlivých krajích – Plzeňský kraj: Plzeň, Jihočeský kraj: Tábor

Témata: (ne)rovné šance v zaměstnání, sociální péče o stárnoucí rodiče

Celkový počet účastníků: 41.

6) 3 informačně osvětová setkání na školách v Plzni, Vodňanech a Brně

Téma: diverzita ve školním prostředí.

Celkový počet účastníků: 114.

7) 1 informačně osvětové setkání v sociálně vyloučené lokalitě v Českých Budějovicích

Téma: Diskriminace v oblasti školství, bydlení, zaměstnání a přístupu ke službám.

Celkový počet účastníků: 7.

Plnění projektových výstupů a indikátorů probíhá dle plánovaného harmonogramu.

V Brně dne 25. ledna 2016

Mgr. Anna Šabatová, Ph.D.
veřejná ochránkyně práv